

Fransje

Aflevering 6; 21 oktober 2000.

Mededelingen uit de Secties
Snellen en Ter Haar van de
Nederlandse Entomologische
Vereniging

Redactie: Cees Gielis, Frans Groenen, Maurice Jansen & Jaap van Vuure

Redactieadres: Mr. Haarkeensstraat 36, 4128 CJ Leemond, Tel./fax: 0347 341 555.

Email: C.GIELIS@NET.HCC.NL

ISSN: 1388-4409

Abonnementen: Leden van "Snellen" en "Ter Haar" gratis; niet-leden: f20.-- per jaar.

INHOUD

1	13	6	13	13
Verslag en faunistische mededelingen van vorige "Snellen" vergadering door R.T.A. Schouten	Eupithecia-project deel III door Rob de Vos	Verslag en faunistische mededelingen van vorige "Ter Haar" vergadering door R. de Vos	Boekbespreking	

VERSLAG EN FAUNISTISCHE MEDEDELINGEN VAN DE

BIJEENKOMST VAN DE SECTIE "SNELLEN"

GEHOUDEN TE LEXMOND OP 11 MAART 2000 door R.T.A. Schouten

Aanwezig zijn de dames Jin, Puplesiene en Simma; en de heren Van Aartsen, Asselbergs, Biesenbaum, Beers, Van den Berg, Cox, Van Deventer, Gielis, Groenen, Groenink, Groothedde, Ten Holt, Huisman, Jansen, Kajadoc, Kosters, Kuchlein, Larsen, Lucas, Möhlmann, Van Niekerken, De Prins, Rooij, Schouten, Schreurs, Van Stiphout, Verman del, De Vos, Van Vuure, Van der Wolf, Wolschrijn, Zunkehr en Zwier.

1. Opening vergadering door de voorzitter.

Bij deze bijeenkomst zijn twee nieuwe leden aanwezig, de heren Groenink en Möhlmann. Mw. Tao Jim is als gast aanwezig. Zij verricht onder begeleiding van Van Niekerken onderzoek aan Nepitculiden.

2. Bestuursmededelingen en ingekomen stukken.

De penningmeester vraagt of een ieder nog eens wil kijken of hij/zij de contributie al voldaan heeft voor dit jaar. De voorzitter geeft mee dat Zunkehr wil aftreden als penningmeester aan het eind van dit jaar. Er wordt dus een kandidaat gevraagd voor de verkiezingen van a.s. oktober.

Voor het werken aan de voorbeeldcollectie loopt het nog niet echt storm. Voor degenen die er aan willen gaan

werken is het mogelijk om de reiskosten te declareren. Huisman geeft aan dat hij wel belangstelling heeft om aan de voorbedeelcollectie te werken.
De excursie is toch bij uitstek een moeilijk punt. Er wordt voorgesteld om bv een dagexcursie te organiseren i.p.v. de excursies met overnachtingen. Zwerf biedt aan om voor volgend jaar te kijken naar mogelijkheden in de achterhoek. Hij zal hierover verder met het bestuur contact opnemen.

3. Demonstratie ORDE - 4 door Zwakals.

Een van de meest belangrijke zaken bij het overstappen naar de nieuwe versie, is het goed volgen van de aanwijzingen, op de bij de nieuwe versie bijgevoegde flyer, over het overzetten van de bestanden. Vervolgens geeft hij uitleg van de functies van ORDE. Waaronder de diverse selectiemogelijkheden en de lay-out van de rapporten die uit de gegevensbestanden kunnen worden gehaald. Nieuw is het maken van etiketten, van zowel de vindplaats als determinatie-etiketten.

4. Het gebruik van determinatiesteuets door Kuchlein.

De voorkeur gaat uit naar 2-staps tabellen waarin meerdere kenmerken genoemd worden. Een sleutel werkt ook beter als de tabel al snel in twee grotere groepen opgesplitst wordt. Bij het maken van een tabel is het van groot belang eerst te bedenken wat je doelgroep is: gaat het om leken/beginners of gevorderden. Hieraan moet je de te gebruiken kenmerken aanpassen. Vermijd als het kan moeilijk te bekijken kenmerken. Zoals: vleugeladering, ocellen en monddelen.

Bij het prepareren van een dier is het soms handig (nodig) om bepaalde kenmerken te noteren voor het prepareren, omdat ze tijdens het opzetten verloren kunnen gaan. Bv. bij *Phyllonorycter* kan het voorkomen dat de speld het al dan niet samenfloeden van twee lijnen op de thorax onzichtbaar maakt doordat hij precies op het punt van samenkomen in het been wordt geprikt.

5. Faunistische Mededelingen.

De prins meldt acht soorten Microlepidoptera als nieuw voor de Belgische fauna.
Mogelijk zijn er door de publicatie van zijn "Catalogue of the Lepidoptera of Belgium" toch wat meer mensen op deze kleine vinders gaan letten.
Drie soorten, waarvan geen dieren getoond kunnen worden, werden in het zuiden van het land verzameld. Het gaat om:

Metzneria aprilia (Herrich-Schäffer, 1854), in Nederland slechts één vindplaats in Limburg.
Chionodes fumella (Douglas, 1850), in Nederland meer dan 50 vindplaatsen verspreid over het hele land.
Psoricoptera spectosella Teich, 1892, voor zover bekend nog niet uit Nederland vermeld. De soort komt voor in Scandinavië, Finland, Estland, Rusland, Polen en Duitsland.

De eerste werd recent afgesplitst van de bekende *Stenolechia gemmella* (Linnaeus, 1758), nl. *Stenolechides*

pseudogemellus Eisner, 1996. Tijdens een eerste onderzoek bleek ze in verschillende collecties aanwezig te zijn en op verschillende vindplaatsen, verspreid over het hele land, voor te komen. Beide soorten leven op eik (*Quercus*), hun genitalia verschillen beduidend. Een gemakkelijk extern morfologisch onderscheid is de breedte van de achtervleugel, die bij *gemmella* duidelijk smaller is dan bij *pseudogemellus*. Het gemakkelijkste verschil is evenwel de vliegtijd: *S. pseudogemellus* vliegt in het voorjaar en *gemmella* in de zomer.

Van *Monochroa palustris* (Douglas, 1850) werd 1 exemplaar iets ten noorden van de stad Antwerpen verzameld. De rups leeft op waterzuring (*Rumex hydrolapathum*). In Nederland is *M. palustris* van 18 vindplaatsen bekend.

Van der Wolf ontdekte te Oloy-sur-Viroin (provincie Namen) enkele exemplaren van *Coleophora fuscocuprella* (Herrich-Schäffer, 1855). De rups leeft voornamelijk op hazelaar (*Corylus avellana*). In Nederland is *C. fuscuprella* van 13 vindplaatsen bekend, hoofdzakelijk in het zuiden van het land.
Ten slotte werd *Diponchoelia fovealis* Zeller, 1847 op twee verschillende vindplaatsen in Noord-België aangetroffen op licht. Het gaat waarschijnlijk om uit kassen ontsnapte vlinders. De rups van deze soort is zeer polyfaag.

Mevrouw Puplesiene meldt *Cammaria ohridella*, een nieuwe soort voor de Belgische fauna. Zij vertelt het volgende: "After the last Snellen meeting, I looked for the mines of *Cammaria ohridella* Deschka & Dimic, 1986 in the park around the Royal Museum of Central Africa at Tervuren (province of Vlaams-Brabant), and in some leaves of *Aesculus hippocastanum* I noticed indeed the presence of some Cracillariid mines. On 16 November, I looked more intensively in the same park, and within half an hour more than 100 mines were collected! The species was very abundant all over the park.

One day later, mines were also collected at Mol and at Tongerlo, both in the province of Antwerpen.

The mines were put into glass petri dishes and stored at 20°C and 95% RH till the beginning of January 2000. One month later the first moth emerged and from about 100 mines a total of 20 moths were obtained, plus 7 hymenopteran parasites. Some pupae were dissected after hibernation in order to study the karyotype of *Camertaria ohridella*. The preparations resulted in some very interesting plates of meiosis: as diploene, pachitene, premetaphase and metaphase. C-heterochromatin blocks were detected. The haploid chromosome number of this species is n=30, showing a typical karyotype structure like in other *Camertaria* species of Central Asia. The abdomen of two freshly emerged female moths are put into fixative for future detailed study of the karyotype.

Huisman laat zien van de vangsten gedaan tijdens de gezamenlijke excursie van Snellen en ter Haar in de Peel in het weekend van 25, 26 en 27 juni 1999. Het beste resultaat van dat weekend is geweest dat er door macro- en microverzamelers samen gevangen is, waardoor men elkaar en elkaars werktieren beter heeft leren kennen. Dit kan beide secties tot voordeel zijn. Voor een volledige opsomming van alle vangsten wordt verwezen naar de lijst die al in Franje verschenen is. Enkele nu vermelde soorten staan nog niet op deze lijst, in dat geval wordt achter de naam de in de lijst gebruikte codering vermeld. Bij het samenstellen van die lijst is het hem opgevallen dat er bij de micro's nauwelijks soorten waren die specifiek zijn voor hoogveengebieden, zoals bij de macro's bv. het spiegelidkoppje, *Aponyctolus bistriatella* (Huis) (GP, 25, vi, HM). Dat is een lokale vlinder die in ons land vaak in of in de buurt van hoogveen gevangen en wordt, maar niet uitsluitend. Enkele andere, meer of minder zeldzame soorten waren: *Tinea columbariella* Wocke, (HB), *Eratophyes amastella* (H.-S.), *Batia lambdella* (Don), *Coleophora calycotomella* Stn. (ZI, HM), een soort die de laatste tijd al en toe gevangen wordt, o.a. in het Weenterbosch, *C. zelleriella* (Hein.) (GP, ZW), een opvallend verdonkerde vorm. Daarnaast laat hij enkele andere vermeldenswaardige soorten zien: *Phyctaenia stachydalis* (Germar) uit de Weerribben, een schaarse soort, die op moerasandoom leeft en lokaal gevangen wordt. *Stiochroa verrucalis* (L.), gesleept op de Hompelveet, een drooggevalen plaat in de Grevelingen, door Ph. Derks, één van de bewakers van de grote-sternkolonie. De vangst sluit mooi aan bij de enige andere plaats in ons land waar de vlinder in recente tijd nog gevonden wordt, nl. Woensdrecht. *Artistoelia subdecurvella* (Stn.) en *Monochroa arundinetella* (Stn.), beiden uit de Weerribben, voor beiden de derde vindplaats in ons land. Hierop zal in de jaarljst uitvoeriger teruggekommen worden. *Ectoedemia atrifromella* (Stn.), een Nephelide die in de vrije zachte bast van jonge eiketakken leeft en daardoor moeilijker als rups te vinden is. Van 7 vindplaatsen bekend, maar mogelijk minder zeldzaam dan het lijkt. De Vos deelt mee dat hij voor belangstellenden een lijst heeft meegenomen met hierop de soorten die afgelopen excursie gevangen zijn.

Mevrouw Sinnema-Bloemen heeft samen met de Vlinderwerkgroep in Friesland een aantal interessante vangsten gedaan. *Nitidinea strigella*. Op 13 juni opgekweekt uit verscheidene rupsjes door Tuinstra (Drachten). De rupsjes zaten in een oude verenverzameling. *Aethes rutilana*. Door Henk en Anke Hunneman uitgekweekt uit spinsel van jeneverbessen te Appelscha. Nu een recentere vangst: twee exemplaren op 11 juli, gevangen door Jannie Sinnema-Bloemen op licht te Hemrik. De soort was voor het laatst gevangen in 1963 te Sexbierum. *Strophedra wehrana*. Zelf vond Jannie Sinnema-Bloemen op 25 oktober 1998 in Nijerbekop op een beuk de rups, die in 1999 uit kwam. Soorten nieuw voor het vasteland van Friesland: *Panneme aurita*. Deze soort werd op 24 juli 1999 door Gerrit Tuinstra gevangen in Beesterzwaag. De vlinder was afgekomen op feromoon voor de appelwespvlinder (*A. myopaeformis*). De vlinder was voor Friesland hiervoor alleen bekend van Vlieland. *Agriphila deliella*. Op 22 augustus 1999 door Jannie zelf gevangen in Akinggerzand tijdens de excursie van de Vlinderwerkgroep Friesland. Van Vuure toont *Agonopterix umbellana* (= *unicellata*). Deze soort is door Anton Baayens gevangen in de duinen bij Oost-Kapelle. De rups zit op gaspeldoorn. Koster toont interessante vangsten.

Caloptilia robustella Jackh. Op 3 augustus 1999 kwam er in het Zwanenwater te Calliansoog (NH) één exemplaar op de lamp, die opgesteld stond bij de werkschuur. Deze fraaie soort lijkt veel op de algemener *Caloptilia alchimiella* (Scopoli, 1763) en is pas in 1972 beschreven als een aparte soort. De eerste vondst uit ons land is gedateerd van 1975, een exemplaar te Eten-Leur, Noord-Brabant (Gielis, 1975). Daarna is de vlinder van enkele vindplaatsen bekend die gelegen zijn tussen Oostvoorne en het Noordhollands Duinreservaat (Kuchlein, 1993; Zunkehr, 1995). De rups leeft, evenals die van *C. alchimiella*, op eik (*Quercus* sp.) (Emmer, et al, 1985). Eerst als mineerder, later leeft hij onder een omgeslagen en vastgesponnen lob van het blad.

Prays fraxinella (Bjerkander). Eén exemplaar van deze zwart-wit gekende soort kwam in het Zwanenwater op licht op 12 juli 1999. De rups leeft tot de herfst eerst als mineerder in de bladeren, daarna in de bast van een twijg van es (*Fraxinus excelsior*). Na de winter wordt het inwendige van de bladeren, waardoor de bladeren aan deze twijg verdorren (Agassiz, 1996). De soort wordt in het noordwesten van Nederland weinig aangetroffen (Kuchlein, 1993; Zunkehr, 1995). Door sommige auteurs wordt de éénkleurig grijfsbrune *Prays ruficeps* (Heinemann, 1854), die in 1993 voor het eerst in het Zwanenwater werd aangetroffen, als een variëteit van *P. fraxinella* beschouwd. Beide soorten zijn gebonden aan es.

Coleophora betulella Wocke. Eén exemplaar van deze zakdragende mot verscheen op 8 juli 1999 op licht bij de werkschuur in het Zwanenwater. *Coleophora betulella* behoort tot een complex van een aantal soorten met witte voorleugels die zeer sterk op elkaar gelijkijken, maar met behulp van de zakken en de genitaliën goed van elkaar zijn onderscheiden. Zoals de naam al aangeeft, leeft deze soort op berk (*Betula* sp.). De rups mineert de bladeren vanuit een zware pistoolvormige zak (Emmer, et al, 1996). De meeste vindplaatsen liggen in de oostelijke helft van ons land. In de kuststreek is ze slechts bekend van enkele vindplaatsen, waaronder Terschelling (Kuchlein, 1993). *Sclerocona acutellus* (Eversmann). Eén exemplaar kwam in het Zwanenwater op licht op 12 juli 1999. Deze soort behoort tot de zeldzaamheden van de Nederlandse fauna. Ze is voor het eerst in ons land gevangen in 1976, toen verschenen er een ♂ en een ♀ in Erde (Ov) op licht (Lempke, 1977). Vrij kort daarna is de soort ook gevangen op de Veluwe en op een drietal plaatsen op de Zuidhollandse eilanden. De laatste waarneming dateert uit 1992 van Heerlen (Kuchlein, 1993). Ook in de ons omringende landen is de vlinder zeer lokaal en het aantal gevangen exemplaren gering. Van het zuiden en oosten van Europa worden meer vindplaatsen gemeld. Er wordt dan ook gedacht dat de soort een immigrant is. De meeste exemplaren worden echter in een moerasige omgeving gevangen en zijn ook vaak zeer vers, wat het vermoeden rechtvaardigt dat de vlinders zich hier hebben ontwikkeld. Over de biologie van *Sclerocona acutellus* is niets bekend. Het achterlijf van de geprepareerde dieren vertel snel, wat er vaak op duidt dat de rups een stengel- of wortelbewoner is.

Oidematophorus lithodactyla (Tritschke). Deze fraaie grote vedermot verscheen op 3 augustus 1999 op licht in het Zwanenwater. De soort wordt hoofdzakelijk in de zuidelijke helft van ons land aangetroffen, maar er zijn ook enkele vondsten bekend uit noordelijk Noord-Holland (Kuchlein, 1993; Zunkehr, 1995). De rups leeft op donderkruid (*Linla conyzs*), wilgbladalam (*L. salicina*) en heibladjes (*Pulicaria dysenterica*), waarvan de bloemknoppen, stengels en bladeren worden gegeten (Gielis, 1996). De beide eerste plantensoorten vallen af als voedselplant voor het Zwanenwater. Heibladjes komt er wel voor en in hoofdzaak langs de oever van een sloot langs de weg, niet ver van de vangplaats.

Literatuur

Agassiz, D. J. L., 1996. Yponomeutidae. In: *The moths and butterflies of Great Britain and Ireland* (A. M. Emmer ed.) 3: 339-108. Harley Books, Colchester.

Emmer, A. M., I. A. Watkinson & M. R. Wilson, 1985. Gracillariidae. In: *The moths and butterflies of Great Britain and Ireland* (J. Heath & A. M. Emmer eds) 2: 244-263. Harley Books, Colchester.

Emmer, A. M., J. R. Langmaid, K. P. Bland, M. F. V. Corley & J. Razowski, 1996. Coleophoridae. In: *The Moths and Butterflies of Great Britain and Ireland* (A. M. Emmer, ed.) 3: 126-338. Harley Books, Colchester.

Kuchlein, J. H., 1993. *De kleine vlinders: Handboek voor de Faunistiek van de Nederlandse Microlepidoptera* 1-715. Pudoc, Wageningen.

Lempke, B. J., 1977. Drie nog niet uit Nederland vernelde Lepidoptera. - *Entomol. Ber., Amst.* 37: 161-166.

Zunkehr, P. J., 1995. De Lepidoptera van het Noordhollands Duinreservaat. - *Publ. PWN 95/005333*: 1-142.

Van Nieuwerkerken toonde enkele dia's van bladmineerders, vooral Nepticulidae, verzameld door hem met mw. Jim Tao in oktober in Zuid-België en de Duitse Eifel. Deze omvatten enkele soorten nieuw voor België en enkele andere interessante soorten die in Nederland onbekend of zeldzaam zijn. Hieronder soorten als *Enteucha acerosae*, *Trifurcula serotina*, *Ectoedemia arcuella* en *E. agrimoniae*. Ook werden enkele op eik gevonden mijnen uit Zuid-Limburg getoond, met name *Ectoedemia quinquefella* en *Stigmella arvicapitella*.

Van der Wolf heeft op zijn vaste looprouten rond het vliegveld Eindhoven de soort *Cappertia britannicaclyta* gevonden. De rupsen zaten op het einde van de uitlopers van een grote pol valse salie. Het gebied met natte heide was recent gekleefd waarna de valse salie volop was gaan groeien. De plek waar de rupsen ziten op de salie is makkelijk te vinden door te letten op de geknikte toppen. De winders kwamen al na enige dagen uit. *Coleophora hybridoparhella* is een bijzondere soort. Van der Wolf ontving van Gielis levend materiaal. De rupsen ziten vaak op de groeven van de stengels van waterzuring, soms hangen ze aan draden onder de opgerolde bladeren. Hering beschreef de soort naar materiaal op stengels verzameld rond Berlijn. De rupsen leven in juli-augustus van de zaden en overwinteren op de stengels en verdorde bladeren. Het is zeker de moeite waard om naar deze soort te zoeken.

Jansen laat de soort *Algedonia terralis* zien. Hij kwam hem tegen in een rommeldoos. De soort is vrij weinig gevangen. Wel in de vorige eeuw en in 1960. Dit exemplaar komt uit 1984 uit Londen. *Scrobipalpa costella* werd gevangen in op 1 november in Gulle. Deze soort was tot nu toe alleen bekend van de kust. Deze vindplaats is dus opmerkelijk. De soort leeft op bitterzoet.

De Vos geeft aan dat de auteurs, van de vorige jaar uitgekomen naamlijst, nogal zijn geschrokken van de prijs voor het boekwerk. Er wordt nu overlegd of het mogelijk is om voor Ter Haar- en Snellen-leden de prijs tot de helft terug te brengen. De naamlijst zal dan via een nieuwe brief opnieuw worden aangeboden.

Lucas toont *Parectopa onoides*, deze soort was bekend uit Kerkrade, Katwijk en Rhoon. Er werd gezegd dat het om twee soorten zou kunnen gaan. Lucas heeft dit nu uitgezocht. Het blijkt dat de dieren uit Katwijk en Kerkrade de echte *P. onoides* zijn. Deze soort leeft op stalkruid. *Dialectia imperialis* is de soort van Rhoon en leeft op smeerwortel. Van der Wolf heeft deze ook veel gevangen op vochtige plekken langs de Dommel en hetzelfde geldt voor Wolschrijn.

Van den Berg laat een mijn zien van *Phyllonorycter robinella* op *Robinia pseudoacacia*, gevonden in Kerkrade. Deze soort uit Amerika breidt zich vanuit gebieden rond internationale vliegvelden verder uit.

Groenen toont micro's uit zuidelijk Noord-Brabant en meldt het volgende: "*Acrobasis sodalella* Zeller. Met hulp van Kuchlein werden enkele exemplaren in mijn collectie er uitgehaald die afwaken van de soort waar ik ze bij geplaatst had. De eerste soort, *A. sodalella*, had ik bij *A. consociella* geplaatst. Dit exemplaar heb ik op 17 juni 1999 gevangen met een continue val in mijn eigen tuin. Een tweede exemplaar, eveneens uit mijn tuin, is in de collectie van J. Asselbergs. Dit exemplaar heb ik hem, tezamen met andere Pyralidae, gegeven voor determinatie. Dit is de eerste waarneming van beneden de rivieren in Nederland. De soort komt verspreid over een groot gedeelte van Europa voor. Uit Nederland is de soort bekend van 13 uithokken die allemaal liggen in het midden van het land: van het Gooi tot de Duitse grens. In België is de soort, na 1980, gevangen in de provincies Luik en Luxemburg. De rups leeft, evenals de zeer gelijkende soort, *Acrobasis consociella*, op eik. De rups van *A. consociella* spint het blad plat aan elkaar, terwijl de rups van *A. sodalella* een meer kruisvormig nest maakt.

Elachista adscitella Stainton, 1851. Deze soort is bekend van een 5-tal vindplaatsen in Nederland: 3 in Limburg, 1 in Friesland en 1 in Gelderland. Dit exemplaar heb ik op 16 juni 1996 gevangen in Veldhoven in het Domekdal tussen Valkenswaard en Veldhoven, op een grasland met daaromheen loofbos. De soort komt voor op de kleine vinders staat aparte soorten zijn. *E. adscitella* komt voor in West- en Midden Europa, Scandinavië en Rusland. *E. revinctella* komt alleen voor aan de oostelijke kust van de Adriatische zee.

Elachista bisulcella (Duponchel, 1843). Op 22 augustus 1999 heb ik, in het Natuurgebied de Plateaux te Valkenswaard, een vrouwelijk exemplaar van *Elachista bisulcella* (Dup.) gevangen. Deze fraaie Elachistide, de vleugel is bruinzwart van kleur met een witte, aan de buitenzijde gele dwarsband, is goed herkenbaar. Een ander kenmerk is de franje van de voorvleugel. Deze is, van de apex tot op de helft van de buitenrand, lichtgeel. De franje is verder grijszwart van kleur. De soort kan ik als nieuw melden voor Noord-Brabant en is verder in Nederland van een 12-tal vindplaatsen bekend. In de periode van 1865 tot 1941, is *E. bisulcella* zelden waargenomen. De vindplaatsen van vóór 1941 liggen allemaal in het noorden van Nederland. Tussen 1941 en 1973 is de soort in Nederland niet waargenomen. In 1973 is de soort herontdekt in Zuid-Limburg en sinds 1983 is *bisulcella* diverse plaatsen, vooral langs de kust en op de Waddeneilanden, gevangen. In België is de soort, van waarneming- en van vóór 1980, bekend uit de provincies Limburg en Brabant. Het verspreidingsgebied omvat geheel Europa. De voedselplanten van de rups zijn verschillende soorten grassen: *Calamagrostis epigejos* Roth (duimriet) en *Carex* sp. (zegge sp.). De rups minneert in het blad en hij verlaat regelmatig zijn mijn om een nieuwe mijn te maken. Op het blad kunnen dan ook

meerdere mijnen aangetroffen worden. Na overwintering vindt de verpoping plaats in juni; het imago vliegt van half juli tot eind augustus.
Selagia argyrella (Denis & Schiffermüller, 1775). De vierde soort die ik wil laten zien is *Selagia argyrella*. Deze soort is van oude waarnemingen bekend uit geheel Nederland. Na 1950 is de soort achteruit gegaan en na 1961 niet meer in Nederland aangetroffen. In 1986 en 1987 is hij door Langohr op de Strabrechtse Heide en te Cranendonck, beide vindplaatsen uit Noord-Brabant, herontdekt. Ik heb de soort gevangen op de Plateaux op 24 juni 1998. Deze vindplaats sluit op de vorige twee aan. Uit België is de soort, van waarnemingen van vóór 1980, bekend uit de provincies Antwerpen, Limburg en Brabant. De rups leeft op *Calluna vulgaris* (struikheide)."

Literatuur:

Gielis, C., et al., 1985. Nieuwe en interessante Microlepidoptera uit Nederland, voornamelijk in 1982 en 1983 (Lepidoptera)- *Entomologische Berichten, Amsterdam* 45: 89-104.
 Huisman, K.J., et al., 1995. Nieuwe en interessante Microlepidoptera uit Nederland in het jaar 1992 (Lepidoptera)- *Entomologische Berichten, Amsterdam* 55: 53-67.
 Huisman, K.J., et al., 1996. Nieuwe en interessante Microlepidoptera uit Nederland in het jaar 1993 (Lepidoptera)- *Entomologische Berichten, Amsterdam* 56: 37-55.
 Kuchlein, J.H., 1993. *De kleine vlinders. Handboek voor de faunistiek van de Nederlandse microlepidoptera*: 1-715. Pudoc, Wageningen.
 Prins, W., de, 1998. *Catalogue of the Lepidoptera of Belgium*: 1-236. Studiedocumenten van het K.B.I.N., Brussel.
 Siamka, F., 1995. *Die Zünslerfalter* (Pyraloidea) *Mitteltropas*. 1-112. Bratislava.
 Traugott-Olsen, E., 1977. The Elachistidae of Fennoscandia and Denmark.- *Fauna Entomologica Scandinavica* 6: 1-229.

VERSLAG EN FAUNISTISCHE MEDEDELINGEN VAN DE BIJEENKOMST VAN DE SECTIE "Ter HAAR" GEHOUDEN TE LEXMOND OP 26 FEBRUARI 2000 door R. de Vos

Aanwezig zijn 59 leden.

Afwezig met kennisgeving de heren: Groenen, Gronert, Kostler en Poppe.

Bestuur: K.J. Huisman (voorzitter), R. de Vos (secretaris), mw J. Sinnema (penningmeester), B. van Aartsen (bestuurslid) en J. Zwier (bestuurslid).

1. De voorzitter opent de vergadering om 11.00 uur precies en heet iedereen van harte welkom. De opkomst is zeer groot. Om verstaanbaar te zijn wordt een microfoon geregeld.

2. Bestuursmededelingen en ingekomen stukken.

Er is een ingekomen stuk van Pot, betreffende het niet correct optreden van werknemers van de AID (Algemene Inspectie Dienst). Zij zouden onderzoekers hinderen bij veldwerk door ze te verbieden vlinders en libellen te vangen, ook al is hiervoor toestemming van de terreinbeheerder verkregen en ook al staan de betreffende soorten niet op de rode lijst. Er blijft veel onduidelijkheid bij de AID over welke soort nu wel en welke niet "beschermd" is en daarom wordt door een aantal AID'ers vrij grof gemeten. Bovendien zouden alleen enkele onderzoeksinstituten, zoals IBN-DVO en de Vlindersichting, aan vergunningen kunnen komen. Dit soort ontwikkelingen zijn niet door die Rode Lijsten veel strenger dan bij ons, met als resultaat dat bijna alles verboden is. Huisman: Dit probleem en de betreffende brief zijn aan het hoofdbestuur van de NEV doorgegeven. Zwier meldt dat hij contact heeft gehad met de heren Barendregt (NEV) en Van Swaay (Vlindersichting) en ze delen mee dat de commotie rond de Rode Lijsten en het optreden van de AID onterecht is. In principe mogen alle vlinders en libellen in Nederland worden gevangen, met uitzondering van enkele beschermde soorten, maar zelfs dan kunnen enkele speciale uitsonderingen gelden. Joosse zegt dat hijzelf ook AID-medewerker is geweest en weet dus van "de hoed en de rand". Er staat geen enkele nachtvlinder op de "NB-lijst", wel een aantal libellen en dagvlinders. De "NB-wet" zegt dat men die insecten niet

mag vangen, verstoren of wat dan ook! Bij het overtrekken van die NB-wet wordt dan altijd een procesverbaal opgemaakt. Hij erkent echter dat veel medewerkers van de AID over het algemeen GEEN kennis hebben van de soorten en dat bemoeilijkt natuurlijk wel de nauwkeurigheid waarmee te werk wordt gegaan.

Beers heeft ook ervaring met de AID gehad en zegt dat het hebben van vangspullen alleen al problemen kan geven. Ook het doen alsof je vangt is al strafbaar.

Geraeds zal proberen te bemiddelen om voor NEV-leden een speciaal pasje te laten maken, waaruit blijkt dat men met serieuze onderzoek bezig is.

3. Verslag 6 november 1999.

Huisman: "Het verslag zal voortaan vroeger worden gemaakt, omdat dit keer door tijdgebrek ("deadline" van Franje) het bestuur het concept niet heeft kunnen doorkijken. Er zijn daardoor wat onvolkomenheden ontstaan".

Verschillende mensen reageren dat ze Franje weliswaar hebben ontvangen, maar niet compleet. Enkele hebben zelfs slechts een omslag ontvangen!

De Vos: "De vermenigvuldiging en verzending werd door mijzelf en Schouten (sectie Snellen) verzorgd. Schouten verzorgde de Snellen-leden (70) en ik de overgebleven Ter Haar-leden (60). Zelf sta ik er voor in dat de door mij verzonden Franje's goed waren". De klagende leden bleken dan ook allen Snellen- en Ter Haar-lid te zijn. Waar-schijnlijk is er bij het vermenigvuldigen van Franje door Schouten iets misgegaan.

De slachtoffers kunnen bij De Vos hun naam op een lijst zetten, dan geeft hij het door aan Schouten. Ze zullen dan alsnog een volledig nummer krijgen.

Vis: De Reelijst verdient geen schoonheidsprjs.

De Vos: Dat klopt. De ingediende tabel was 7 kanjes en dus wat te groot voor Franje. Daarom heeft Gielis, om ruimte te sparen, de tabel tot compacte tekst gecomprimeerd. De originele overzichtelijke tabel is voor iedereen verkrijgbaar tijdens de lunchpauze.

Ten Holt: Mijn stukje in Franje is niet erg fraai overgekomen. De grafiek is zelfs onleesbaar donker geworden. Gielis: De tekst en de figuren zijn gescand en daarom, ook na nog eens kopiëren, niet mooi geworden. Scannen was noodzakelijk omdat de diskette met de tekst niet leesbaar was. Er was, vanwege het moment van aanleveren van het artikel, geen tijd voor een persoonlijke benadering voor een betere figuur of leesbare diskette.

4. Excursie.

Huisman: Er zijn helaas nog geen oplossingen gevonden voor een eventuele excursie. Mevrouw Sinema heeft een locatie op het oog, maar er zijn geen slaapmogelijkheden voorhanden. Een laatste kans is dat tijdens de bijeenkomst van Snellen een oplossing wordt gevonden. Het zou jammer zijn om de excursie een jaar over te slaan.

Ook in de zaal heeft niemand een optie.

5. Rondvraag

Groenendijk: Van de Voortropige Atlas van de Dagactieve Nachtvinders zijn nog wat exemplaren beschikbaar. Wie er nog geen heeft kan er één bij hem verkrijgen.

De Vos: De nieuwe "Geanoteerde Naamlijst van de Nederlandse Vlinders" kost f 140,- en dat is voor veel mensen te duur. De prijs kon helaas niet door de auteurs, Kuchlein en De Vos, worden beïnvloed, maar werd door uitgeverij Backhuys bepaald. Om de leden van Ter Haar en Snellen nu toch tegemoet te komen zal de stichting TINEA een korting op de aanschaf van de naamlijst geven van 50%! Binnenkort zal er bij alle leden een bon in de bus vallen met de mogelijkheid tot het bestellen van de naamlijst met gereduceerde prijs. Leden die inmiddels reeds de lijst hebben aangeschaft zullen zelfs de teveel betaalde f 70,- terugkrijgen! Literatuur zal wel worden geverflijerd of men de naamlijst werkelijk heeft aangeschaft.

Vis: Komt er ook een digitale versie van de naamlijst?

De Vos: Dat is uiteindelijk wel de bedoeling, maar in welke vorm moet nog worden beken. We mogen natuurlijk niet in problemen komen met de "copyrights". Veranderingen, correcties, toevoegingen, e.d. zullen regelmatig in Entomologische Berichten verschijnen.

6. Faunistische Mededelingen.

Omdat de macrocamera van de NEV reeds gereserveerd was, werd nu wederom gebruik gemaakt van de camera-opstelling van de fam. Sinema. Step Sinema verzorgde het prima camerawerk en redde daardoor onze mededelingen.

De Vos heeft onlangs in het Zoölogisch Museum in Amsterdam de collectie van wijlen P. Aukema ingevoerd. Daarbij werd een merkwaardige uit gevonden in het ongesorteerde deel van zijn collectie, gevangen te Zaandam op licht. De vlinder is vrij groot, donkerbruin met vrij langgerekte en spitse voorvleugels. Hoewel de typisch gekantel-

de achterrand van de voorvleugels niet aanwezig was leek het me toch mogelijk een vorm van de agaatuil (*Phlogop-hora metulosa*). Verschillende nog zichtbare kenmerken op de voor- en achtervleugels, op boven- en onderzijde, wijzen hierop. Toch klopt het niet helemaal. De vleugelvorm is duidelijk anders. De zo karakteristiek gekarrelde achterrand van *metulosa* is bij deze uil gewoon recht. Het is bestisl geen *Hydravaea micacea* of *H. petastis*, want daar is ook al mee vergeleken. Mogelijk is het een hybride van *metulosa* met een andere (vermoedelijke donker-bruine) soort, maar welke?

Diverse leden dragen mogelijkheden aan, maar we komen er niet echt uit. Er wordt zelfs geopperd dat het mogelijk om een Zuid-Europese of zelfs tropische *Phlogophora*-soort zou kunnen gaan, maar dat lijkt onwaar-schijnlijk. Er is nog geen genitaalpreparaat gemaakt, maar dat zal er misschien nog wel van komen. Wordt ver-volgd.

Post vangt zeer regelmatig op licht en smeer in Midden-Brabant, samen met Spijkers, Van Son en Schipperen. Het jaar 1999 was een uitzonderlijk goed jaar met bijna 460 soorten macro's! Een aantal "highlights" passeren de revue:

Operophtera fagata: drie vindplaatsen in Noord-Brabant. Vliegt eerder dan *brunata*. De ♀ zitten in de toppen van pijpenstrootje en kunnen met de zaklamp in groot aantal worden verzameld.

Pertizoma sagittata: Voedsel van de rups zijn de zaden van poelruit.

Pseudopanthera macularia: Veel aanwezig, overal waar veldsalie groeit.

Cepphis advenaria: Eveneens veel gevonden, overal waar bosbes groeit.

Ecliptopera capitata en *Kamihorhoe birivata*: Veel gevangen. Normaal zeldzame soorten.

Orthonama obsipata: Van deze trekvlinder een exemplaar in de Kaajstoepe, bij Tilburg.

Leucodonta bicoloria: Een exemplaar bij de Reuselse Moeren.

Rhyacia simlans: Een exemplaar.

Chrysodelix chalcites: Drie exemplaren.

Laelia coenosa: Wederom gevangen.

Ptilodon cucullina: Inmiddels bekend van zes uurthokken bij Tilburg, nu ook in Budel. Misschien een uitbrei-ding in Zuid-Nederland?

Pelosa obsusa: Maar hierst zeven exemplaren.

Hypnoides humidalis: Duitzenden exemplaren gezien!

Aporophya nigra: Veel gezien.

Hecatera dysodea: In Tilburg. De soort komt zeer lokaal voor, in de duinen, Limburg, maar ook in sommige steden.

Schrankia costaestrigalis: Vooral in natte jaren is deze soort veel gewoner, zo ook in 1999. In verschillende gebieden gezien.

Hydravaea petastis: Gevangen in Biezenmortel. De vlinder laat zich nauwelijks zien. [Bob van Aartsen: Je kunt de rupsen makkelijk kweken uit de wortelstokken van groot hoefblad]. [Ben van As: Ik zie de vlinders nog wel eens wegschieten onder de grote bladeren bij het wegmaaien met een zeis. Het lijkt dan net een bruine muis die weg-schiet].

Lamprotes c-aureum: Een exemplaar. De soort vliegt zeer laat op de avond.

Acronicta menyanthidis: Een soort van veenbes. Gevangen in de Reuselse Moeren.

Xestia agathina: Een bijzondere soort, waar maar hierst zo'n 50 exemplaren werden gezien! Ze zijn zeer snel beschadigd, de schubben zitten erg los. [Bob van Aartsen: Ook goed aanwezig in het Fochtelooerveen]. [Anton Cox: Veel gevangen in Limburg en Brabant, maar al 25 jaar geleden. Vooral in de Kampina toen veel!].

Coenophila subrosea: Een soort op gage. Er kwamen maar hierst negen exemplaren op sneer!!

Huisman begint met een heuglijke mededeling. We hebben zjujst ons 100ste lid ingeschreven! De gelukkige is de heer J. Groenewoud uit Nijmegen.

Geraeds toont wederom zijn verdere met de digitale atlas van de nachtvlinders. Hij toont de mogelijkheden met de database en kondigt aan dat er een test CD-ROM zal worden verspreid onder een aantal leden. De uiteindelij-ke CD-ROM zal naast de atlas van "Rob de Vos" (lees Stichting TJNEA) verschijnen. De problemen rond copyright- van gebruikte foto's en teksten worden stuk voor stuk opgelost. Voor een aantal foto's is reeds toestemming verleend. De presentatie oogt zeer fraai en velen zijn enthousiast.

Geraeds heeft ook een adres voor het verkrijgen van feromonen van verschillende macro's. Er worden door het bedrijf echter alleen bestellingen behandeld vanaf f 180,-. Er liggen formulieren klaar om te bestellen. Per stuk kosten de feromonen zo'n f 6,-.

Ook heeft hij een adres voor goedkope appelsiroop in 3 liter emmers. Wie interesse heeft kan zich tot Wim Geraeds wenden. Per emmer f 14,50.

Huisman laat in de eerste plaats een *Eupithecia*-soort zien die door De Vos bij zijn zoektocht door de Nederlandse Oostvoorne is gevonden. Het gaat om *E. inturbata* Hübner, nieuw voor onze fauna, waarvan een exemplaar in apart artikelje in E.B.

Daarnaast bespreekt hij enkele vinders waarvan de rupsen, al of niet uitsluitend, op groot springzaad leven. Dit zijn *Eclipopera silaceata* (Den. & Schiff), *E. capitata* (Herr.-Schäff.), *Xanthorhoe bivittata* (Borkh.) en *Eustronoma reticulata* (Den. & Schiff). Hiervan is *E. silaceata* de meest algemene, *E. capitata* is zeldzaam, hoewel er de laatste tijd meer nieuwe vindplaatsen bijkomen, *X. bivittata* is lokaal en schaars, al moet er bij aangeteekend worden dat ook deze soort duidelijk minder zeldzaam aan het worden is, terwijl *E. reticulata* nog niet in ons land gevonden is.

De twee *Eclipopera*-soorten lijken op elkaar, al valt *capitata* direct op door het wat compactere, iets bredere middenveld, dat begrensd wordt door 2 vloeiend verlopende, weinig getande dwarslijnen. Bij *silaceata* is het middenveld halverwege of lager vaak ingesnoerd, er kunnen lichtgekleurde, naar binnen gerichte tandelingen optreden; in extreme gevallen wordt het middenveld er zelfs door gebroken, al is dit nooit zo sterk als bij *E. reticulata*. In het lichtere buitenveld bevindt zich bij *silaceata* een rij donkere vlekjes, die naar beneden toe kleiner worden, maar vrij ver doorlopen. Bij *capitata* zijn er meest maar twee donkere vlekjes in het bovenveld. Een goed onderscheidingskenmerk is ook de kleur van kop, thorax en achterlijf: bij *capitata* grauwgeel, bij *silaceata* donkergrijf.

De rups van *E. reticulata* leeft volgens de literatuur op groot springzaad (*Impatiens noli-tangere* L.). Het is niet onmogelijk dat de soort op enkele plaatsen in ons land gevonden zou kunnen worden, want hij komt in alle omliggende landen voor, ook in Engeland, waar *E. capitata* ontbreekt. Van *E. capitata* wordt gezegd dat de rups meestal voedt met balsamenachtigen, mogelijk dus ook met klein springzaad (*L. parviflora* DC.), al wordt de vlinder *silaceata* is minder kieskeurig en leeft ook op *Ephlobium*-soorten.

Met *X. bivittata* is iets bijzonders aan de gang. In Engeland kwam de soort niet voor, tot hij in 1955 aan de oevers van de Thames ontdekt is. De rups bleek te leven op de oranje balsamen, *I. capensis* Meerb. (= *I. filva* ?), een importsoort uit Amerika, die in Engeland en Frankrijk verwilderd is langs rivieren. In gevangenschap eet de rups ook groot en klein springzaad (Skinner, 1984), maar klaarlijk is de rups er nog niet in het wild op gevonden. In Nederland is de vlinder zich aan het uitbreiden. In zijn eerste catalogus noemt Lempe *X. bivittata* een zeer lokale soort uit (groot-)springzaadgebieden. In het supplement komen er twee dozijn vindplaatsen bij, verspreid over Oost-Nederland, de Veluwe, langs de rivieren, in de duinen en in Limburg. Zelf ving de spreker de vlinder op Goeree-Overflakkee zowel in de duinen als in het zeekeilige gebied. De vraag is waar de rups zich in al deze gebieden mee voedt. Voor de hand ligt om te denken aan klein springzaad, in wezen ook een importplant, die zich de laatste tijd enorm uitgebreid heeft. Maar op Flakkee wordt die plant nauwelijks gevonden. Een volgende mogelijkheid kan liggen bij in tuinen gekweekte balsamenachtigen. De reuzenbalsamen is ook bezig op te rukken. En als laatste, speculatieve mogelijkheid: het is niet volsprekt uitgesloten dat ook deze springzaadeter ooit overstapt op een heel andere plantengroep als bijvoorbeeld *Ephlobium*-soorten.

Als "toegift" laat hij nog twee andere vinders uit de kop van Overijssel zien: de fraaie spanner *Perizoma sagittata* Fabr. die op poelruit (*Thalictrum flavum* L.) leeft en de zeldzame wil *Phragmatiphila nexa* (Hübner). Dit diepstaar is door Bob van Aartsen in 1986 ontdekt en sindsdien is de vlinder er min of meer regelmatig gezien. De rups leeft in de halmen van *Glyceria maxima* Hartm. en in *Typha*- en *Carex*-soorten.

Van Rooijen meldt het verhuizen van het proefstation voor de fruitteelt in Wilhelminadorp naar Randwijk. Hij ruimde daarom onlangs hun beschieden vindercollecie op. Hij mocht kijken of er nog iets bijzonders bij zat en de rest mocht weg. Naast het vele "gewone spul" vond ik een exemplaar van *Dysgonia algra*, een soort die behoort tot de Catochalinae (Noctuidae). Het beestje was gegaan in 1965 te Goes, binnenshuis. Het is een Zuid-Europese soort die hier natuurlijk niet thuishoort en nog nooit eerder in Nederland was waargenomen. Het feit dat het dier alle Catochalinae zitten graag dicht bij de huizen, ook in Zuid-Europa. In Groot-Brittannië en Zuid-Duitsland is de soort ook gezien. Er is een artikel voor Entomologische Berichten in voorbereiding.

Ik heb veel soorten vinders gekweekt, waaronder de getoonde exemplaren van *Spilosoma lutea*. In de F1-generatie bleek een zeer grote variatie te zitten, groter dan men zou verwachten op grond van eerder gepubliceerde mededelingen over de vormen van deze soort.

Vernandel reageerde naar aanleiding van een telefoontje van Baajens. Hij wil de status van de thans nog in Zeeuws Vlaanderen voorkomende *Cerua erminea* toelichten. De soort komt bij ons [Zeeuws Vlaanderen] nog veelvuldig voor. Er zijn duidelijke verschillen te zien op het achterlijf en de voorvleugels in vergelijking met *Cerua vinula*. Omdat de voorvleugels veel witter zijn dan bij *vinula* wordt *erminea* ook wel "de witte hermelijn"

Plantenfamilie:	plantensoort	zomer/herfst	voorjaar	voorzomer	nachtactief
<i>Salicaceae</i>	kruipwilg			-	
<i>Urticaceae</i>	grote brandnetel		+++	+++	
<i>Caryophyllaceae</i>	zandhoornbloem		(+)		
<i>Brassicaceae</i>	look-zonder-look		-		
<i>Grossulariaceae</i>	aalbes				++

Euplagia quadrinaria uitkomst proef aangeboden planten:

Conclusie: de vinders uit onze streken zijn in principe ook tot "aestivatie" in staat en de vinders moeten lang kunnen leven om een flink aantal eieren te produceren. Dit laatste betekent dat op de vliegeplaats gedurende de gehele vliegperiode nectarrijke bloemen aanwezig moeten zijn. De dichtheid van de vliegeplaats is van belang voor de vinders. De vinders van deze warmteminimale soort kunnen daar gedurende hun vlakbij droge en hete bergheilingen voor. De vinders van deze warmteminimale soort kunnen daar gedurende hun lange leven onder de wisselende weersomstandigheden steeds een plekje opzoeken dat op dat moment geschikt is. Tijdens de kweek werden verschillende plantensoorten aangeboden om na te gaan welke er door de rupsen geaccepteerd worden. De jonge rupsjes in de nazomer prefererden klaversoorten en weigerten paardebloem. In het voorjaar bleek de paardebloem echter wel geaccepteerd te worden. De voorkeur voor bepaalde plantensoorten is dus seizoensafhankelijk. De snelgroeiende rupsen in het voorjaar hadden een opvallende voorkeur voor grote brandnetel en kamperfoelie. In totaal zijn 24 plantensoorten getest, waarvan er 10 gedurende een periode in de ontwikkeling van de rupsen goed voldeed als voedselplant. Ebert vermeldt 19 plantensoorten. Daarvan komen 5 soorten overeen met mijn bevindingen, maar 1 was negatief (wilg).

Bink: Van het Griekse eiland Rhodos was bekend dat daar in de 'Vindervallei' bij Petaludes de spaanse vlieg (*Euplagia quadrinaria*) gedurende de zomermaanden bij duizenden samenkomsten in een koel, lommerrijk bosje. Dit langdurig samenkomsten van de vinders werd gezien als een vorm van overzomeren waarbij de soort op dat eiland de hete en droge zomer overleeft. Ik vroeg mij af of deze "aestivatie" ook bij de vinders in onze streken voorkomt. Günter Ebert (Die Schmetterlinge Baden-Württembergs, deel 5, 1997) zegt geen aanwijzingen daarvoor te hebben. Ik heb geprobeerd er achter te komen door middel van een kweekexperiment. Het uitgangsmateriaal was een vrouwtje, gevangen op 30 juli 1998 bij Bar-le-Duc in Noordoois-Frankrijk. De eijes kwamen uit tussen 11 en 13 augustus en op 30 oktober waren de rupsjes aan het overwinteren. Gedurende de winter waren ze af en toe actief en aten wat van de klaver. In het vroege voorjaar worden ze gelijktijdig actief, in het begin zitten ze graag in de zon maar later worden het uitgesproken nachtdieren die zich overdag verschuilen onder dorre bladeren. Eind mei en begin juni verpoppen de rupsen en de vinders verschijnen eind juni. Het uitkomen van de vinders gebeurde opvallend synchroon. De vinders waren weinig actief en gingen vrijwel dagelijks in de namiddag drinken op het bakje honingwater in de kooi. Pas na een maand vond de eerste paring plaats waarna het afzetten van de eieren begon. Op hun 40e levensdag waren de vinders nog in een uitstekende conditie en hadden gedurende 10 dagen gemiddeld 80 eieren per vrouwtje geproduceerd. Een levensduur van 8 weken moet zeker kunnen en 10 weken is waarschijnlijk ook nog mogelijk. De opgegeven vliegperiode die Lempe en Ebert voor de spaanse vlieg opgeven, omvat een periode die overeenkomt met de levensduur van de vinders. Uit sectie van opgeofferde vinders bleek dat op het tijdstip van uitkomen de vrouwtjes geen eieren in hun lichaam hebben, maar dat zij nadat ze begonnen zijn met het afzetten van eieren gedurende hun verdere leven in staat zijn gemiddeld circa 54 (maximaal 219) eieren te produceren.

Genoemd. Het achterlijf is aan de bovenkant zwart met een witte rugstreep en de laatste segmenten zijn wit met dunne zwarte lijnes. De vinders van *erminea* en *vinda* vervellen snel, waardoor het achterlijf er vies en zwart uit gaat zien. Is daar wat tegen te doen?

Geraeds: Ik gebruik wasbenzine om de vette vinders te ontvetten.

De Vos: Op het museum gebruiken we petroleumether. Wasbenzine zou de kleuren aanlasten.

Franssen: Dat lijkt me onwaarschijnlijk, omdat petroleumether en wasbenzine vrijwel dezelfde stoffen zijn. De Vos: Lempe liet sommige vinders waarschijnlijk te lang in de wasbenzine of petroleumether, waardoor ze nogal bleek werden [vooral goed te zien bij de *Cossidae*]. Voor kleine vinders is enkele uren voldoende, grotere misschien een dag, langer niet! [Geraeds onderschrijft dit]. De vinders kunnen opgezet en al met etiket en speld in de petroleumether/wasbenzine worden ondergedompeld (voorzichtig laten zakken).

<i>Rosaceae</i>	coloneaster			-
	bosardbei		++	
	moerasspirea		+	
<i>Fabaceae</i>	kroonkruid		-	
	kleine klaver	++	+	
	rode klaver	+++	+++	
	rolklaver	++	+	
<i>Celastraceae</i>	kardinaalsmuts			++
<i>Violaceae</i>	bosviooltje	(+)		
<i>Oleaceae</i>	liguster			-
<i>Lamiaceae</i>	paarse dovenetel		++	-
	hondsdrif			-
<i>Scrophulariaceae</i>	gewone ereprijs		-	
<i>Plantaginaceae</i>	smalbladige weegbree		-	
<i>Caprifoliaceae</i>	kamperfoelie		++	+++
<i>Dipsacaceae</i>	knautia			-
<i>Asteraceae</i>	muizenoorfje		+	
	paardebloem	-	++	-
	trincia	-		

Baaijens meldt de oprichting van een waarnemersclub in Midden-Zeeland die onderzoek doet naar het voorkomen van vlinders en libellen in Zeeland. We bestaan sinds 1993 en hebben inmiddels zo'n 100 leden, waarvan 30 donateurs. De naam van die club was vroeger "Vlinderwerkgroep Zeeland". De hoofdactiviteit is momenteel het verzamelen van dagvlindergegevens. "Vlinder- en Libellenwerkgroep Zeeland". De hoofdactiviteit is momenteel het verzamelen van dagvlindergegevens voor de dagvlinderatlas, die misschien in 2003 (ons 10-jarig jubileum) kan uitkomen. Friesland en Zuid-Limburg zullen ons voor zijn met een provinciale dagvlinderatlas. Alle libellen-, dag- en nachtvlindergegevens worden jaarlijks gebundeld in een jaaroverzicht, met verspreidingskaarten en tabellen, net zoals bij de Vlinderwerkgroep Friesland. De provincie Zeeland gebruikt deze gegevens voor de rapportage over de toestand van de Zeeuwse natuur. Mede daarom zorgt de provincie Zeeland voor het gratis drukken en verzenden van de jaaroverzichten. Zo kunnen mensen die systematisch waarnemingen verzamelen, en aan ons doorgeven, gratis het jaaroverzicht ontvangen, wat een enorme stimulans betekent om door te gaan met het verzamelen van waarnemingen.

De vlinders, typisch voor Zeeland, worden besproken. De volgende soorten passeren de revue: *Cacyreus marshalli* (geraniumblauwtje): Een soort die sterk opkomt in Zuid-Europa en nu ook ons land heeft bereikt. Komt oorspronkelijk uit zuidelijk Afrika. Het eerste exemplaar voor Nederland werd te Waterlandkerkje gezien in Zeeuws-Vlaanderen. *Aspilates ochrearia*: Een spanner die in ons land vrijwel uitsluitend in Zeeland voorkomt en daar lokaal vrij gewoon is. *Cucullia aseris*: De rupsen zijn veelvuldig op zeeaster te vinden, maar de soort is natuurlijk ook elders in Nederland gevonden. *Laurentia clavaria*: De rups leeft op heemst en daarom vermoedde ik een lokale (Zeeuwse) verspreiding, maar De Vos stuurde me de thans bekende vindplaatsen en dat zijn er nog heel wat. De soort is wel lokaal voorkomend (voornamelijk in Zeeland), maar verspreid over grote delen van Nederland. Uit de zaai: "Ik heb de rupsen ook

recent gezien op heemst aan de zuidkant van Flakkeet. "De rupsen leven niet uitsluitend op heemst, ook andere soorten van de kaasjeskruidfamilie (Malvaceae) worden geaccepteerd".

Lithophane leantieri: Natuurlijk de bekende soort voor Zeeland. Ook gangen in Zuid-Holland en ook een exemplaar uit Speuld (Gelderland). In 1999 ving ik zo'n 130 exemplaren in Oost-Souburg in mijn lichtval. In oktober 1999 heb ik éénaal op 4 verschillende plaatsen op Walcheren tegelijkertijd Robinsonvallen neergezet, in Vlissingen, Koudekerke, Middelburg en Oostkapelle. In Oostkapelle (1 ex.) en Koudekerke (2) was het rups. In 1999 werd, behalve dus Koudekerke en Oostkapelle, ook Wissinkerke als nieuwe vindplaats aan het rupsje toegevoegd. Er werden opnieuw rupsen gevonden op de haagconifeer *Cupressocyparis leylandii*, waarvan 2 exemplaren met succes zijn uitgekweekt. De eerste en laatste waarneming (resp. 20 september en 1 december) werden in 1999 scherper gesield.

Anton Cox: In Spanje, waar deze soort veel voorkomt, ving ik ze juist vooral veel op smeer, maar nauwelijks op hecht.

Trekvlinders. Wat de trekvlinders betreft zitten we in Zeeland heel goed. Het blijkt dat er vrijwel alle soorten passeren die in Nederland geregistreerd worden. Je ziet dan ook regelmatig de namen "Baajens" en "Van Vuure" in de trekverslagen staan. Getoond worden o.a. *Cyclophora puppillaria*, *Acherontia anopos* (toch wel elk jaar een aantal), *Macroglossum stellatarum* (in 1999 gewoon, bijna door iedereen gemeld), *Perithromia saucia*, *Mythimna vitellina* (een bijzondere vangst), *Spodoptera exigua*, *Helicoverpa armigera* (in 1999 voor het eerst een veldwaarneming van mij, daarvoor had ik de soort uitsluitend, maar elk jaar, als rups gevonden en uitgekweekt uit peulvruchten uit de supermarkt. Een gaafje verrast de aanwezigheid van de rups in de peul. De peulen komen meestal uit Egypte, Senegal of Zimbabwe). Door Van Vuure al eerder in de lichtval gevangen, in 1999 te Wissinkerke door 5 exemplaren waargenomen!

In de supermarkt waar ik werk vond ik al eerder het rupsje *Lampides boeticus* en *Chrysodeixis chalcites*. In 1999 vond ik opnieuw laatste genoemde soort, maar ook 2 exemplaren van *Duponchelia fovealis*, het eerste exemplaar in de koeling tussen de champignons en enkele weken later een zeer gaaf vliegend exemplaar in de kantine. Nieuw voor Zeeland!

Agrochola lychmidis: Getoond werden drie variaties: geelbruin, roodbruin en donkerbruin. O.a. Huisman dacht dat de donkerbruine variant *circellaris* was, maar Cox meende dat het toch *lychmidis* betrof. De donkerbruine variant (thuis is dit nog eens goed nagekeken) is absoluut geen *circellaris* (die bij ons misschien wel de meest algemene roodbruine *Agrochola*-soort is). Is *lychmidis* inderdaad al 20 jaar niet meer in Noord-Brabant gezien? *Thera variata/britannica*: Deze dubbelsoorten komen beide voor in Zeeland. Hoe zit het met de verspreiding in aan in de toekomst deze soorten bij "Ter Haar" te behandelen.

Idaea imitaria: Ook een soort die vooral in Zeeland voorkomt. Lucas: Komt ook voor langs de Nieuwe Waterweg, Zuid-Holland; Cox: Bij ons ook in Mook, Limburg.

Noctua janthina/janthina: In Zeeland is in 1999 van deze dubbelsoort door mij slechts één *janthina* tussen honderden *janthina*'s gevonden.

Arctia villica: Nu alleen nog in Zeeland, maar wordt wel zeldzamer.

Paranthrene tabaniformis: Uit een stomp van een afgezaagde populier zagen we diverse pophuiden steken en later vonden we ook pas uitgekomen vlinders van deze soort. We waren precies op tijd.

Tenslotte werd nog een dia vertoond van een halve rotte banaan met daarop ca. 20 gelokte vlinders. Een goed alternatief voor smeer.

[Getoond werden vele fraaie dia's van de meeste genoemde soorten].

Franssen vertelt over de kweek van de koningspape. Hij heeft eijes en jonge rupsen verzameld in het Sarcadal, ten noorden van het Gardameer in Italië, waar de soort nog massaal voorkomt. De eijes worden afgezet op solitaire, dus goed belichte en doortlichte bomen. Dat blijkt ook belangrijk te zijn bij de kweek, want de rupsen groeien langzaam als ze te weinig licht hebben en gaan daardoor in de herfst aan schimmelinfecties ten onder. Hoewel de literatuur aanbeveelt om de rupsen op de levende plant te houden, is de kweek in potten goed mogelijk als de potten voor een raam op het noorden worden gezet, zodat ze veel licht krijgen, maar geen direct zonlicht. De vochtigheid in de potten kan goed gereguleerd worden door de potten af te dekken met vliegensaas en stukjes huishoudfolie. Het is natuurlijk wel zaak om regelmatig vers voer te geven, maar zet dan wel het hele (oude) takje over, omdat de rups een soort kussenrijke heeft gesponnen waar hij na zijn nachtelijke fourageperiode steeds weer naar terugkeert.

Bemaaal verpopt is het gevaar ook nog niet geweken, omdat het snoerfje, waarmee de pop vaszilt, nogal eens voor problemen zorgt bij het uitkomen. De vers uitgekomen vlinders zijn natuurlijk prachting gaaf en rups voor de vlinders een vorm van fauna-vervalsing is en inventarisaties kan verstoren.

Mevrouw Stuurman: Er komt ook nog een goede populatie voor in de Ardennen in België, dus als u ze wilt vrijlaten hoeft u niet zo ver te reizen. Dat is een idee, voor als u ze niet wilt doden of in uw collectie opnemen.

[Getoond werden fraaie dia's van de kweekstadia. De meeste waren van de spreker zelf, enkele waren eigendom van Bink].

Eupithecia-project III, moeilijke soorten en determinatie m.b.v. genitalia

door Rob de Vos.

Oefening baart kunst, zo ook met *Eupithecia*'s. Zogenaamd moeilijke soorten blijken na wat oefening soms goed herkenbaar te zijn. Toch blijven er altijd moeilijke gevallen over. Vooral beschadigde of oude afgevlagen exemplaren leveren moeilijke gevallen op. De vleugelvorm, kleine nog zichtbare kenmerken of zelfs de vangdatum kunnen aanwijzingen zijn tot het determineren van de soort, maar in veel gevallen is het toch prettiger en zekerder om de genitalia te bekijken.

In dit laatste deel worden de 16 overgebleven moeilijkste soorten van het genus *Eupithecia* behandeld. Ook al is hier vaak wat meer ervaring bij nodig, toch kunnen de meeste soorten vaak zelfs zonder de genitalia te bestuderen op naam worden gebracht, mits de vlinder maar gaat is.

Voor afbeeldingen van de genitalia wordt verwezen naar de bekende boeken, zoals vermeld in deel I. Het zou hier te ver voeren dieper op de bouw van de genitalia in te gaan. In de in voorbereiding zijnde publicatie over alle soorten "bloemspanners" van Nederland (door Kees Alders en ondergetekende) wordt hier uiteraard wel uitgebreid aandacht aan besteed.

Omdat gebieden is dat in de museumcollecties in Leiden (Naturals) en Amsterdam (Zoologisch Museum) de hier behandelde soorten soms in flink aantal verkeerd gededetermineerd verspreid stonden bij andere soorten, is alles hergedetermineerd. De verspreidings- en vliegtijdgegevens die hier vermeld worden zijn dus gecorrigeerd ten opzichte van wat eerder, bijvoorbeeld in de Catalogus van Lempe, is gepubliceerd.

De volgende soorten worden behandeld:

<i>E. tenuata</i>	<i>E. selinata</i>
<i>E. haworthiana</i>	<i>E. wistignaria</i>
<i>E. phumbeolata</i>	<i>E. vulgata</i>
<i>E. laquaearia</i>	<i>E. denotata</i>
<i>E. valeriana</i>	
<i>E. exigua</i>	<i>E. subfusca</i>
	<i>E. millefoliata</i>
	<i>E. pimpinellata</i>
	<i>E. virgata</i>
	<i>E. pusillata</i>
	<i>E. laticata</i>

Er wordt, net als in de twee vorige delen, een "Hyer" uitgedeed met informatie over de soorten.

Ik blijf beschikbaar voor het determineren van uw *Eupithecia*'s. Mocht u een redelijk aantal in uw collectie hebben, dan zou ik daar graag de gegevens van ontvangen voor een completer overzicht van de soorten in Nederland. Indien u twijfels heeft over determinaties, dan ben ik graag bereid om de exemplaren nader te bekijken. U kunt met mij hiervoor een afspraak maken.

Uiteraard is recent gevangen materiaal ook van belang, dus ook in het nieuwe millennium blijf ik geïnteresseerd in gegevens van ALLE *Eupithecia*-soorten.

BOEKBESPREKING

Mak, W. (ed.), 2000. *Winders in de Broekpolder. Verslag van zeven jaar vlienderonderzoek te Vlaardingen*. - 136 pp., 144 kleuren ill., 1 kaart en 3 tabellen. Insecten Werkgroep, KNNV Waterweg-Noord, Vlaardingen.

Voor me ligt een verslag, in A4 formaat, waarin de resultaten worden weergegeven van de inventarisatie in de Broekpolder te Vlaardingen. Dit recent ontstane gebied, medio zestiger jaren gevormd door opspuiten met haven-slib uit Rotterdam, heeft een zeer snelle ontwikkeling door gemaakt. Van een moddervlakte zonder vegetatie of dierenleven tot de huidige situatie. De resultaten van een inventarisatie uit dit gebied zijn derhalve op met het oog op de historische ontwikkeling belangrijk.

Het verslag geeft de geschiedenis van het gebied weer en het huidige gebruik. De biotopen worden op een heldere manier beschreven, evenals de ontwikkeling van het gebied. De resultaten van de inventarisatie worden op een heldere en fraaie vertellende wijze behandeld, hegegen het geheel een levendige allure geeft. De tekst wordt door een groot aantal fraaie kleuren (foto)illustraties verlevendigd. Ik moet de redacteur en de bewerkers van de gegevens dan ook complimenteren met dit fraaie resultaat. CG.

NAJAARSBIJEENKOMST VAN DE SECTIE "Ter HAAR"

De najaarsbijeenkomst wordt gehouden op
Zaterdag 21 oktober 2000 om 11.00 uur

te Lexmond, in het "Verenigingsgebouw Killesteijn", Kortenhoevensweg 63, Lexmond, Tel: 0347-351933.

AGENDA

- Opening door de voorzitter
- Bestuursmededelingen en ingekomen stukken
- Faunistische mededelingen
- Rondvraag
- Afsluiting

Tijdens de middagpauze zal de heer **Vermandel** entomologische instrumenten en hulpmiddelen ter verkoop tonen. Tevoren kunt u inlichtingen krijgen en/of bestellingen plaatsen. Tel: 0114-370378

NAJAARSBIJEENKOMST VAN DE SECTIE "SNELLEN"

De najaarsbijeenkomst wordt gehouden op
Zaterdag 28 oktober 2000 om 11.00 uur

te Lexmond, in het "Verenigingsgebouw Killesteijn", Kortenhoevensweg 63, Lexmond, Tel: 0347-351933.

De koffie is gratis, wilt U wel uw lunchpakket meenemen?

AGENDA

- Opening door de voorzitter
- Bestuursmededelingen en ingekomen stukken
- Verkiezing nieuwe Penningmeester. Het bestuur heeft voor deze functie F.J. Groenen bereidt gevonden zich kandidaat te stellen; tegenkandidaat is dhr Kaijadoe. Elke zes leden hebben het recht een kandidaat te stellen; deze dient schriftelijk aan de secretaris bekend te worden gemaakt en wel uiterlijk twee weken voor de vergadering onder overlegging van de bereidverklaring van de voorgestelde kandidaat.
- Het genus *Scrobipalpa* door M. Jansen.
- Faunistische mededelingen
- Rondvraag
- Afsluiting

Voor het overmaken van de contributie van f 20,- kunt u terecht bij:
GIRO 3697601 t.n.v. P. Zunnkehr, Terschelling-Midsland

Tijdens de middagpauze zal de heer **Oude-Eifrink** entomologische instrumenten en hulpmiddelen ter verkoop tonen. Tevoren kunt u inlichtingen krijgen en/of bestellingen plaatsen. Tel: 073-6579700.

BUSLJNEN naar Lexmond

Vanaf Rotterdam-Zuidplein: 154 en vanaf Utrecht CS: 153 en 154

Rob S
Versla
van dan
werd
Rob c
Versla
Haar
Jaap
Aanv
Rob c
Cortij
van de
Aanwe
Groen
Lettow
Wolsc
Afwez
Huis
De von
in mac
Mede
Voor
13.06
door s
Mede
Cees
2001